

Intervju: Nela Bosner

Sara Anđela Perić | Speleološki odsjek HPD „Željezničar“

*Nela po izlasku iz špilje Provale 1996.
Autor: Vlado Božić*

Nela Bosner rođena je u 8. 7. 1973. u Zagrebu, 5 minuta prije sestre Tine. Speleologijom se bavi od 1991. godine, kada je završila školu u SO Velebitu, nakon čega postaje članica Speleološkog odsjeka HPD-a „Željezničar“. Tijekom 90-ih i 2000-ih godina četiri je puta obnašala dužnost pročelnice Odsjeka i organizirala pet speleoloških škola te je aktivno sudjelovala u istraživanjima, logorima i speleološkim orijentacijskim natjecanjima, a uz to je i redovito pisala za Speleolog. Za svoj rad dobila je nekoliko priznanja od HPD-a „Željezničar“ te Brončani i Srebrni znak HPS-a, a 2017. godine osvojila je titulu Miss vrtače. Bavljenje speleologijom Nela je kombinirala sa studijem matematike, nakon kojeg se zaposlila na Matematičkom odsjeku zagrebačkog PMF-a. Majka je dvije djevojčice, Rite i Nore.

Nela Bosner već je skoro 30 godina članica Speleološkog odsjeka HPD-a „Željezničar“, a ove nam je godine pristala ispričati svoju speleološku i životnu priču, koje su vrlo isprepletene jer je od djetinjstva u kontaktu sa speleologijom. Nelin stric bio je Vladimir Bosner, član Željezničara od njegovih početaka te njegov počasni član, i od njega je od malena slušala priče o lutanju i gubljenju po špiljama. „Taj stric koji me dofurao bio je jedan od šestero braće i sestara, i svi osim njega bili su na matematičku stranu, jedino je stric Bibi bil tokar. Taj čovjek je zaslužan za to kaj ja skoro pa znam crtati, čitati, pisati, svirati i pjevati, iako je bio gluhi top. Naučio nas je kartati i matematički razmišljati jer smo morale napamet oduzimati. Zaslužan je za puno stvari u mom životu. Razvijali smo fotografije, slušali priče o putovanjima, imao je smisla za svašta razviti kod djeteta...“

U Nelinim tinejdžerskim danima speleologijom se bavila i njezina starija sestrična Branka, preko koje su Nela i sestra blizanka Tina upoznale mnoge tada mlade špiljare. Među njima je bio Želimir Ludvig – Ludva, koji ih je 1990. poveo u obilazak Veternice s ručnom karabikom, što je bilo njihovo prvo speleološko iskustvo. Nakon toga su sestre Bosner 1991. godine, sa 17 godina, upisale speleološku školu. Te godine škole u Željezničaru nije bilo, pa su otišle u SO Velebit, ali s namjerom da se nakon završene škole vrate u Željezničar. „Ludvig je rekao: ‘Ma bute vi išle u velebitašku školu.’ I onda je išao s nama na svaki izlet da

nas slučajno Velebitaši ne vrbuju!“ Početkom rata bavljenje speleologijom je postalo kompliciranije, a Nela se prisjeća jednog od svojih školarskih izleta: „To je bila ‘91. u proljeće... Išli smo u Jopićevo, znaš, Krnjak, srpsko selo, i onda su svi išli gledati kaj radimo, nije nam baš bilo ugodno. Ludvig i Makina su držali stražu... Bilo je jako ludo vrijeme za ići špiljariti.“ Nakon škole Nela i Tina pridružile su se Željezničaru, ali speleološka aktivnost je prvih godina rata zamrla. Za istraživanja su se čekala bolja vremena. „Sjećam se tih odlazaka u Veternicu s Lukom i Kuhtom... Kad sam izašla van, mene je trbuh bolio koliko smo se mi smijali i koliko su oni bili komični. I onda je to polako zamrlo jer je počeo rat i nismo skoro nikam mogli ići, bio je problem otići bilo gdje južnije od Karlovca.“

Kada je 1993. otkrivena Lukina jama, speleološka aktivnost počela se ponovo buditi, pa je i Nela prisustvovala ekspedicijama. „Mi smo friško završile školu i nismo imale iskustva, pa smo išle raditi neke jamice okolo. Čak sam se uspjela izgubiti negdje na Hajdučkim kukovima. Nakon toga smo se speleološki aktivirale. Mi smo uvijek bili potrčki tamo, bile smo dost’ mlade i neka smo uvijek delale. ‘95. smo čak i ušle u Lukinu, tak’ da mogu reći da sam bila u Lukinoj jami, na nekih 150 metara.“

Speleologija nekad i danas

Na upit o razlikama između istraživanja danas i onda, kaže: „Onda je još uvijek bio problem nać opremu. U Münchenu se na vel’ko prodavalo, pa bi

Na istraživanju na Crnopcu 2005. – Nela Bosner, Milivoj Uročić i Danko Cvitković
Autor: Dalibor Jirkal

Tina (tajnica, lijevo) i Nela (pročelnica, desno) za upravljačkim stolom SOŽ-a 1999.

Autor: Vlado Božić

netko dofural kad bi išao tamo službeno. Na kraju faksa sam dobila Todoricevu stipendiju... Dao je oglas u novine da za završnu godinu faksa dijeli stipendiju za 5-6 struka, i među njima je bila matematika, koju smo Tina i ja studirale. U životopisu sam spomenula da se bavim speleologijom. I Tina i ja smo ušle u uži krug, ali nisu mogli dat dvije stipendije u istu familiju, pa sam nekak ja dobila, i onda smo je dijelile na pola. Na intervjuu su se najviše zapiknuli za to što se bavim speleologijom. Te pare smo prvih 6 mjeseci stavljale sa strane, i onda smo si u Münchenu kupile šljem, pojas, karabinere, sprave, karabitku...“

„U društvu tada nije bilo puno auta. A onda je s Velebitašima u društvo došao jedan Švicarac koji je tu radio za UNHCR i imao je službenu Toyotu. Prvo je imao karavan, a znao je dobiti i terenac. Moš mislit kak smo ga voljeli, uspjeli smo ga i otet Velebitašima. Moja je sestra čak bila zaručena s njim... A onda je dobio prekomandu u Keniju.

On nam je pričao da u Švicarskoj više baš i nemaju neistraženih jama, pa ih moraju iskapat. Po njemu je ime dobila jama Tvinki, neki uski lisičji

brlog u koji inače ne bi ulazili, al' je iz njega puhalo i on je inzistirao. Više smo puta dolazili s lopatama i krampovima i proširivali, i na kraju smo samo Tina i ja uspjele uč. A onda su nas cijelu noć izvlačili van.“

Nela je 1997. položila ispit za speleologa, a zatim je slijedilo nekoliko godina njenog pročelnštva. Bila je pročelnica Odsjeka 1998., 1999., 2003. i 2004. i u tom je razdoblju organizirala pet speleoloških škola. „Probali smo osmišljavat kam bi išli... Uopće se to nekak ponovo postavljalo na noge nakon rata i nakon što je Ozren umro. Bilo je dosta obaveza, ali mislim da je to sad puno ozbiljnije. Speleologija je tad još bila opskurna... Mislim da sam onda znala sve bitne speleologe u Hrvatskoj. Kod nas nije baš bilo mlađarije jer neko vrijeme nije bilo škole. I tako su meni uvalili pročelnštvo '98., a Tina je bila tajnica. Organizirala sam i školu. Na prvoj školi koju sam vodila je bilo vrlo malo ljudi. Nije bilo interneta, moj bivši je dizajnirao plakate pa smo ih lijepili po školama i faktevima i tako nalazili ljude. Mislim da je to tada bilo puno jednostavnije.“

Ozljeda i oporavak

Godine 1997., s 24 godine, Nela je u posjetu Donjoj Cerovačkoj špilji teško ozlijedila skočni zglobov, što je tada izgledalo kao vjerojatni kraj njene speleološke karijere. O toj je nezgodi napisala kratki prilog u *Speleologu*, gdje navodi da se ozlijedila poskliznuvši se pri silasku niz 3-4 metra visok kameni slap dok je sama razgledavala kanale u okolici Dvorane s vještichjim šeširom. Pri padu joj se ugasilo svjetlo, pa nije vidjela kamo pada i loše se dočekala. Nakon poziva u pomoć kolege su brzo stigli i pružili joj prvu pomoć. Budući da nije mogla hodati, do izlaza su je na leđima naizmjenice nosili Robert Dado – Šišmiš, Siniša Rešetar, Milivoj Uroić i Želimir Ludvig, što je trajalo oko pola sata. Zatim su se uputili u Dom zdravlja u Gračacu pa u bolnicu u Gospiću, gdje su liječnici ustanovili trostruki prijelom skočnog zgloba i potrebu operacije. Sutradan je operirana u Traumatološkoj klinici u Zagrebu te joj je ugrađeno desetak vijaka s pločicama, rašlje i žica.

„Imala sam sreću da se to dogodilo nakon rata kad su se oni izvještili s jadnicima koji su stra-

dali od mina. Meni opcija s 24 godine nije bila da ja neću moć radit normalne stvari, a rekli su mi da je pitanje uopće oću moć trčat, a da na špiljarenje mogu zaboravit. Silom žara sam počela razgibavat tu nogu, čak sam i pretjerala koji put. Imam nogometашke listove, al' noga mi se u dva tjedna svela na ništa. Nakon 6 mjeseci su mi izvadili šarafe, a uskoro sam već bila u prvoj jami. To sam mogla, ali još baš nisam mogla hodat... '98. sam išla sa sestrom i frendicama po Premužički od Zavižana i preko Kukova na 4 dana. Precijenila sam se, noga mi je umrla. Općenito sam nakon ozljede postala užasno spora... Morala sam potpuno naučit hodat na toj nozi. To mi se dogodilo taman usred napona – imala sam napisan diplomski, isplanirano cijelo ljeto, more, Lukina... I dandanas mi je ta noga slabija, ali radim sve normalno, dobro se s njom snalazim. Zna me bolit kad hodam pod teškim ruksakom...“

Nela je paralelno sa speleološkom gradila i matematičarsku karijeru, kao i njena sestra Tina. 1997. godine, sa svježe ozlijeđenom nogom, diplomirala je primijenjenu matematiku na PMF-u u Zagrebu.

*Nela s Vladom Bosnerom na godišnjoj skupštini SO-a 1990.
Autor: Juraj Posarić*

Nela Bosner u jami Michelangelo 2003.
Autor: Vlado Božić

Ubrzo nakon toga, početkom 1998., dobila je asistentsko mjesto na Matematičkom odsjeku. „To je bio najbolji period mog života! Živiš studentskim životom, i malo nešto držiš te vježbe. Prva plaća je bila 2800 kuna, al' to je bio dobar džeparac.“ Nela i danas radi na Matematici, bavi se numeričkom matematikom i trenutno je u procesu stjecanja zvanja izvanredni profesor.

O počecima istraživanja na Crnopcu

U to vrijeme, krajem 90-ih, počela su željezničarska istraživanja na Crnopcu. „Prvi put smo otišli na Crnopac '97., u Cerovačke, kad sam se ja strgala. Nismo daleko došli, pa sam ja bezveze lelujala oko- lo i tako i opala. '99. nas je Kuhta poveo u Tučić ponor i u Medakovića jamu. Zatim smo 2000. krenuli po azimutu gore prema Vodicama, natovareni sa svom opremom, pa smo gore našli vodu... Nakon toga se krenulo prema Kiti Gačešini.

2001. smo imali prvi logor na Crnopcu, kod prve okretaljke, do koje je išao neki stari makadam. To je bilo vrijeme kad je Tatek gradio sklonište; sjećam se da smo mu nosili dijelove za kućicu, prozore, vrata... On je paralelno s nama krenuo markirat stazu Malog princa, a mi smo markirali svoje, pa smo se negdje i poklopili. Zatim smo ušli u onaj kuloar pokraj Bijelog kuka, a nekoliko godina kasnije s te se strane došlo do Jame vjetrova. Kad je sklonište dovršeno, tamo smo imali logor. Istraživali smo prema vrhu, iznad i ispod kućice, a krenuli smo i na Malog princa. Jama Michelangelo je bila prema vrhu, to je jedno vrijeme bila najdublja jama na tom području. Godinama smo istraživali po Crnopcu, i onda taman kad se sve zahuktalo, ja sam ostala trudna... U Jami vjetrova sam još i bila, čak se jedan dio zove Nelin popušaj, ali Muda sam skroz propustila.“

Nela je doktorirala u proljeće 2006. i proslavila to odlaskom na Crnopac. „Obrana doktorata je bila katastrofa. Probila sam rokove, bila sam neispavana, a šef i kompić iz Splita su cijelo vrijeme razgovarali, dok me jedan stari profesor rešetao. Sutradan sam se digla pred zoru, spakirala ruksak i otišla na Crnopac. Išla je neka masovka u Kitu, ja nisam ulazila, ali na povratku nas je Boltek profurao kroz neke špilje u Lici. To mi je bilo super, čisti zen.

Brzo nakon toga sam išla u Ameriku na konferenciju pa sam usput obišla i Mammoth Cave i Grand Canyon. Onda sam išla službeno u Švedsku, a nakon povratka sam saznala da sam trudna, i tu je praktički moja speleološka karijera završila... Među zadnjim istraživanjima prije poroda išla sam u Dragića pećinu kod Svilaje, a to je bilo usred minskog polja. Tamo su dve špilje na nekoliko etaža, a na zadnjoj je bilo vode. Bas (Damir Basara) i ja smo išli ronit, a ja uopće nisam roniac. Bas je preronio na dah i rekao da mogu za njim, da sta-

vim kacigu pod ruku i da imam na sredini nekakvo zvono. I pametnjaković me potegnuo za nogu, skoro sam nos razbila... Kaže 'vidio sam ti šljem pod vodom, mislio sam da ti je cijelo vrijeme glava pod vodom'. Dalje se samo hodalo, ali taj dio špilje je i dandanas neistražen jer je ubrzo interes potpuno prebačen na Crnopac.“

„Trudna s Ritom sam održala i svoju zadnju školu. Bili smo na Golubinjaku i naišla je neka mama kolegica i vidjela me gore na vrhu stijene trudnu. Kako me izribala kad sam došla dolje... Ja sam visila na špagi još u ne znam kojem mjesecu. U 3.-4. mjesecu sam radila neka dva tečaja za postavljanje i samospašavanje, al' onda kad više nemreš ni trčat...“

Godine 2007. rodila se Rita, i tada Nela uzima pauzu od speleologije i posvećuje se majčinstvu, s povremenim odlascima na Jamu vjetrova s nosiljkom, što je postalo kompliciranije kada je 2010. rodila drugu kćer, Noru. „Aktivno sam se bavila speleologijom od '94. do 2006. Nešto sam se uspjela između Rite i Nore vratit, al' kasnije, kad ih je bilo dvije, to je već bilo logistički teško.“

Povratak

Kako njene cure rastu, Nela nalazi sve više vremena za speleologiju, ali kaže: „Fakat sam se izživila do svoje 34., kad sam rodila. Da sam radila neki drugi posao, ne bih to baš tak' uspjela. Često si sam određuješ radno vrijeme, bitno je da napraviš svoj posao. A kad imaš djecu, onda tek shvatiš kol'ko si vremena imao.“

„Pauza je bila deset godina. 2015. sam se počela pomalo vraćat, preko školskih izleta na koje smo dovlačili djecu. Bila sam u Meduzi, pa sam prošle godine ušla u Oazu u 6. mjesecu, pa u 8. mjesecu sa Stipom Tutišem, što je bilo super iskustvo. To mi je bio prvi dulji boravak u jami nakon ne znam kol'ko godina. Jedino me ubilo u pojam što se razvila tehnika i sve se digitaliziralo. A fakat su otišli i ti čvorovi, tehnika postavljanja. I onda su krenuli ti zakoni, prije ih je bilo manje i bilo je puno jednostavnije... Nismo vrtili toľke projekte ni pare, bilo je puno više volonterski, opuštenije i zabavno. Prvo što me zbunilo kad sam se vratila je hrpa mladarije koju nisam znala. Jedva polovim naše, pa dođu ovi iz SKOL-a...“

Osim promjena u Odsjeku koje su se dogodile u njenom odsustvu, primjećuje da je vrijeme doni-

jelo i veću potrebu za oprezom. „A znaš kaj ti je to, više nisi u top godinama, pa počneš razmišljat je l' možeš, ne možeš... Kad si iskusan špiljar, nisi bedak da se zaletiš ko kreten. Imala sam volju, ali nije mi baš svejedno... Osjećam da sam u dobroj formi, ali vidim da moram pazit da ne napravim neku glupost jer ako se polomim, neću se lako oporavit. Ja sam se držala u formi cijelo vrijeme, vrlo brzo sam se vratila

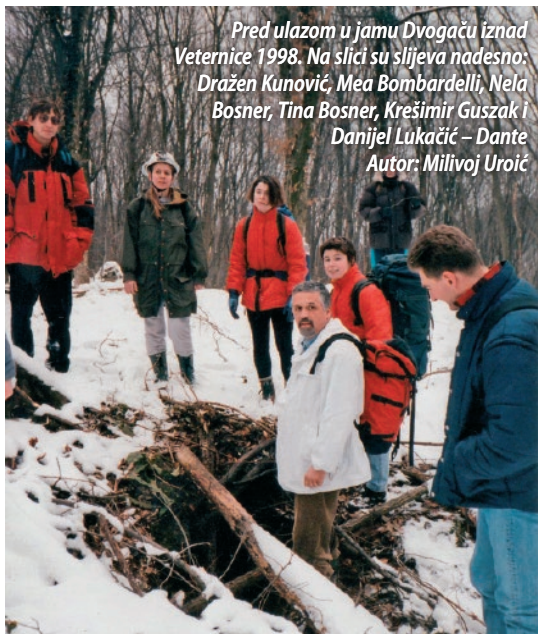

Nela u Kojinoj jami 2003.
Autor: Vlado Božić

*Dvorana plavih siga u Jopićevoj špilji 1998.,
na slici Nela Bosner, Mea Bombardelli,
Borjan Komarica, Neven Miculinić,
Milivoj Uroić
Autor: Tina Bosner*

*Pred ulazom u jamu Dvogaču iznad
Veternice 1998. Na slici su slijeva nadesno:
Dražen Kunović, Mea Bombardelli, Nela
Bosner, Tina Bosner, Krešimir Guszak i
Danijel Lukačić – Dante
Autor: Milivoj Uroić*

nakon trudnoća, al' to nije ona forma za ic u Lukinu jamu. Aida mi je uvijek bila idol, mislila sam ako se ona mogla nakon četvero djece vratit, budem i ja.“

Na natjecanju za Miss vrtače na Tatekovoju kućici u sklopu speleološke škole 2017. godine Nela je pobijedila s izvedbom „Mamica su štrukle pekli“, unatoč oklijevanju oko sudjelovanja jer „kaj bum ja tam među samim mladim curama“.

Duboki objekti

Osim spuštanja do 150 m u Lukinu jamu i povratničkih odlazaka u Oazu, Nela o svojim iskustvima dubokih jama kaže: „U Kitu sam se spustila samo informativno kad je bila neka masovka. Bila sam u Olimpu, kod Begovače, na 540 metara, to mi je osobni rekord. Redovito mi se događalo da sam najtoplije obučena, pa bih zadnja izlazila. Po dubokim jamama nisam puno išla jer ih tad nismo radili. Znali smo prespavat u špiljama, najčešće u Veternici.“

Strahovi i ambicije u speleologiji

„Imam respekt prema visini, al' nemam neke strahove. Takva je i moja Rita. Više se užasavam hrpe ljudi – ja sam mala, mene uvijek zgaze u ZET-ovom busu. Odrasla sam praktički bez tate i mi smo bile sve žene u familiji, pa sam imala taj stav da nema kaj ja nemrem, pa sam se znala precijenit. Sad su svi teški ruksaci došli na naplatu, al' dobro se držim. Ja se nadam ovak' k'o Boltek... Što se tiče mojih speleoloških ambicija, sljedeći zadatak mi je konačno naučit digitalno crtati. I postavljanje mi je zanimljivo, ali prije je bila skroz druga filozofija, pucal si samo di je baš trebalo jer je spitanje trajalo dugo. Nisam više za nekakve upravljačke strukture. Meni je lepo gledat kak' se mladi super snalaze. I san mi je otići u Munižabu, stalno slušam o njoj.“

30 željezničarskih godina

Nelin prvi doživljaj Željezničara je ono što ju je zadržalo ovih 30 godina.

„Kak' sam ostala rano bez oca i obitelj se malo rastepla nakon smrti, uvijek mi je falilo tak' nekaj. I onda kad sam došla tu u špiljare, tu su bili Boltek, Cokijeva stara ekipa, neki sličan tip ljudi među kojima se uvijek možeš opustit. Uvijek sam bila pod

*Nakon svečane skupštine 50-godina SOŽa 2000. Sjede Svjetlan Hudec – Lima, Tina i Nela Bosner, Željko Jelinić – Jole i Branko Brdar
Autor: Milivoj Uroić*

nekim pritiskom, bila sam mala štreberica, jako fino odgojena, mama mi je bila profa u školi u koju sam išla, onda sam se fakat dala u karijeru... A ovo mi je bio otpusni ventil. Ovdje ljude vidiš u najgorim izdanjima – podrapane, gladne, umorne, i kad to vidiš, ne razmišljaš više jesi nekom kaj rekel na lep način il' si ga poslal u k****.“

Literatura

- Bosner, N. (1997): Spašavanje iz Donje Cervačke špilje, Speleolog 44-45, 50, Zagreb

*Na orijentacijskom natjecanju, pred ulazom u Jopićevu špilju, 2004.
Autor: Dalibor Paar*

